

2016 рр. зіткнувся з низкою проблем, як соціально-економічного характеру, так і проблем породжених неправильною політикою регулятора – Національного банку України [3]. Однією з масштабних проблем, які виникли у банківській системі і які зумовлюють виникнення ряду інших проблем, є різке скорочення числа банків. Станом на 01.01.16 в Україні діє 117 банків, для порівняння: на початок 2015 року функціонували 163 банківські установи [2].

Слід зазначити, що виникнення такої ситуації негативно впливає на рівень довіри до банківської системи, спричиняючи відтік депозитів та зниження її ліквідності. Брак довіри населення до банків зменшує мобілізацію ресурсів банками порівняно з потенційними можливостями. Нерозв'язаними залишаються і багато інших питань, серед яких найбільш гострими є:

– девальвація національної грошової одиниці. За 2014-2016 рр. гривня девальвувала по відношенню до долара США більше ніж в 3 рази. Така різка девальвація привела до зростання проблемної заборгованості клієнтів перед банками (обслуговування валютних іпотечних кредитів стало неможливим для більшості позичальників);

– низький рівень капіталізації банків. Вирішити дане питання шляхом адміністративного тиску на банки (збільшення мінімального розміру статутного фонду, посилення вимог щодо капіталізації прибутків тощо) неможливо;

– інфляція, яка впливає на банківський сектор через процентні ставки, значний відтік коштів за кордон.

Більшість вітчизняних фахівців, оцінюючи ситуацію, яка складається у фінансовому секторі України, серед причин банкрутств банків називають махінації та зловживання серед власників та менеджерів, а також несприятливе бізнес-середовище, що склалося після політичної кризи 2014 року та початку військових дій на Сході і анексії Криму [1].

Проаналізувавши вище сказане, слід зазначити, що на стан бюджетної системи України мають вплив численні фактори, а саме: зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, які стоять на заваді ефективного функціонування банківського сектору. Для подолання кризового стану банківської системи, необхідно визначити напрями вирішення актуальних проблем, а саме:

– підвищення рівня капіталізації банків і забезпечення їх надійними джерелами ресурсів;

– розширення спектра, підвищення якості та конкурентоспроможності банківських послуг;

– забезпечення діяльності вітчизняних банків відповідно до міжнародних стандартів корпоративного управління;

– розвиток систем ризик-менеджменту та вдосконалення управління ризиками;

– підвищення рівня забезпечення захисту прав кредиторів і вкладників банків.

Отже, банківська система України сьогодні переживає важкий період свого розвитку, а наявні проблеми потребують негайного вирішення. Криза недовіри клієнтів по відношенню до банків відіграє вирішальну роль в забезпеченні безперервного функціонування банківської системи. Вирішенню кризових явищ банківської системи сприятимуть формалізація та цілеспрямована робота органів державної влади та банків.

Впровадження вище запропонованих заходів, щодо вирішення проблем банківської системи, можуть створити реальні передумови для виникнення на фінансових ринках повноцінного конкурентного середовища та формування конкурентоздатності банківського сектора України на світовому рівні.

Перелік посилань:

1. Белінська Г. В. Актуальні проблеми банківської системи України: причини виникнення та шляхи розв'язання / Г. В. Белінська // *Фінасы, учет, банки*. – 2016. – № 1 (21). – С. 34-42.

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua>.

3. Колесник М. Б. Суцність и построение банковской системы [Электронный ресурс] / М. Б. Колесник // *Научный вестник НЛТУ Украины*. – 2010. – Вып. 20.1. – С. 220-225. – Режим доступа : <http://www.nbu.gov.ua/portal/>.

ПОЛІТИКА НБУ В КОНЦЕПЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Р.В. Яковенко, к.е.н., доцент

Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький

Одним з елементів гібридної війни РФ є війна економічна, головним елементом якої виступають об'єкти, які явно чи приховано знаходяться у власності її суб'єктів.

Унаслідок діяльності НБУ кількість банків в Україні системно скорочується, однак, протягом останніх років жоден російський банк не зник, і їх позиції системно покращуються. Це означає, що українські банки створюють дедалі меншу конкуренцію ворожим суб'єктам, внаслідок скорочення їх кількості.

Наукова новизна запропонованого матеріалу полягає у визначенні ролі НБУ в забезпеченні економічної безпеки України через призму його ставлення до російських банків та реагування на їх дії. Сформулюємо, на що саме може бути спрямована економічна агресія банків РФ у сучасних умовах.

Це, по-перше, пряме фінансування бойовиків під прикриттям різноманітних гуманітарних акцій, культурних подій тощо, надання коштів антиукраїнським ЗМІ, пропаганді та іншим засобам ідеологічного впливу на Україну. Кожен комерційний банк, що діє на території України, надає Національному банку України повний обсяг інформації про всі операції та всі види діяльності. Якщо НБУ вбачає загрозу вкладникам цього банку або національній безпеці – він може, як мінімум, позбавити цей банк ліцензії (права на діяльність). Отже, або структура НБУ позбавлена професійних працівників, які не бачать терористичних загроз у діяльності певних комерційних банків, або тероризм і наглядові органи НБУ працюють як єдина узгоджена структура.

Другий спосіб діяльності – пряма участь у корупційних системах, відмивання грошей, тобто заходи, спрямовані на подальшу тінізацію економіки України. Тінізація економіки під час зовнішньої агресії – це не лише неспроможність обліку певних економічних операцій, а й величезне поле для розбудови внутрішньої агентури, неспроможність залучити до системи протидії ворогу всі потенційні ресурси та можливості, зменшення обороноздатності країни. Діяльність такого роду може бути елементарно відстежена наглядовими органами НБУ, і висновки ідентичні попереднім.

Третє – це участь у приватизації та скуповуванні майна на території України. Загроза можливої наступної хвилі приватизації стратегічних прибуткових підприємств та землі сільськогосподарського призначення у поєднанні з тим, що жоден ворожий банк не позбавлений ліцензії – підтверджують можливі загрози.

Четверте – хижацьке ставлення до боржників – активізація роботи колекторів під прикриттям «судів» та «правоохоронних» структур. Завданням таких структур є сприяння падінню рівня життя населення, дестабілізація соціального середовища. За даними громадської організації «Кредитний Майдан», за останні 6 років 230 власників валютних кредитів завершили життя самогубством через неможливість повернути кошти та неспроможність протистояти тиску банків та колекторських фірм. Також, за цей період банками було забрано в населення 11300 квартир. Слід зазначити, що активну участь у цьому брали й банки з національним капіталом.

Наступне, п'яте й визначальне, зростання курсу іноземних валют на фоні тотального зубожіння населення. В умовах ринково орієнтованої економіки ціна не може призначатись штучно, і курс долара США зростатиме лише в тому разі, якщо системно будуть відбуватись масові придбання іноземної валюти суб'єктами валютного ринку. Причому для цього обсяги придбання (попиту) мають перевищувати обсяги валюти, яка пропонується до продажу (пропозиції), в усіх інших випадках – ціна валюти буде падати, а відтак і курс гривні відносно іноземних валют зростатиме.

В процесі регулювання банківської діяльності НБУ використовує такий інструмент як рефінансування – надання тимчасових позик комерційним банкам для покриття їх касових розривів. Це один з обов'язків НБУ з метою запобігання банкрутства банків; банк, який не отримуватиме такої допомоги може дуже швидко зникнути. Цей елемент монетарної політики ніколи не розглядався як джерело корупції, хоча саме він призводить до зростання курсу. Наприклад: банк отримує 200 млрд грн. і використовує їх не на покриття розривів, а на придбання іноземної валюти. В результаті такого попиту курс валюти миттєво вирушає вгору, а гривня, відповідно, знецінюється. Після цього банк продає частку валюти, наприклад, еквівалентну 150 млрд грн. на момент придбання, але вже за новою, вищою ціною, що дозволяє йому повернути кошти НБУ, отримати долари, обвалити гривню, зробити населення ще біднішим через поступове зростання цін. В усіх фінансових кризах з моменту введення гривні, слід розглянути роль рефінансування у стрибках валютних курсів.

Так, НБУ виділив Промінвестбанку (98 % власності – Внешэкономбанк РФ) 200 млн. грн. терміном на 3 місяці, аргументуючи це тим, що у 2015 році цей банк зазнав збитків більше ніж на 18 млрд грн. Зазначимо, що це рефінансування можна було б спрямувати до банків з українським капіталом.

Професор О.І. Соскін в ефірі каналу UKRLIFE.TV (ефір від 17.01.2017 р.) відзначає найбільшою загрозою для гривні в умовах сьогодення – пряме котирування російського рубля, яке проводить Національний банк України. Таке котирування дає можливість обмінювати російським банкам рубли на гривню, а її перетворювати на валютному ринку України на іноземну валюту і виводити її за кордон. Якби офіційне котирування не мало місця – витрати обігу для таких банків були б набагато вищими і купувати валюту за рубли на території України офіційно, вони просто не мали б можливості.

Подальші дослідження в цій галузі дозволять розробити заходи, спроможні мінімізувати негативний вплив діяльності НБУ на стан національної та економічної безпеки України на сучасному етапі.